

INSTITUT
PRO POLITIKU
A SPOLEČNOST

Ženy v politickém stínu

POLICY PAPER / ČERVEN 2020

MARCELA KONRÁDOVÁ
KAREL SÁL

WWW.POLITIKASPOLECNOST.CZ

OFFICE@POLITIKASPOLECNOST.CZ

Ženy v politickém stínu

Policy Paper – Marcela Konrádová, Karel Sál; červen 2020

Politické strany dnes sází hlavně na své lídry – jsou jejich značkou a programem. Problémem ale je, že opravdových lídrů je velký nedostatek. Krize demokratické legitimacy zašla tak daleko, že lidé volají po nových jménech, po hrdinech, kteří jsou jiní, noví, svěží, čestní atd. Kde je ale vzít?

Odpověď se nabízí – v té polovině populace, která je v politice zatím zastoupena poměrně málo, a to i přesto, že v posledních dvou desetiletích vzrostl podíl žen v národních parlamentech států světa z 11,8 % v roce 1998 na 17,8 % v roce 2008 a 23,5 % v roce 2018 (Pepera 2018)¹.

V září 2015 přijala OSN rezoluci 2030 Agenda pro udržitelný rozvoj (*2030 Agenda for Sustainable Development*) obsahující 17 cílů; 5 z nich se zabývá rovností pohlaví. Pro tento text je klíčový pátý cíl, a to „zajištění plné a efektivní participace a rovných příležitostí ženám v leadershipu na všech úrovních rozhodování v politice, ekonomice a veřejném životě“. Hlavními parametry úspěchu jsou v tomto případě (1) poměr žen zastoupených v národních parlamentech a místní samosprávě a (2) poměr žen v manažerských pozicích (European Union 2019). Cílem české Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014–2020 je dosáhnout 40% zastoupení žen v rozhodovacích pozicích.

Proč ale potřebuje svět více žen v politice? Jak jsou na tom aktuálně jednotlivé země Evropské unie a jak Česká republika? Kdo jsou nejvýznamnější české političky?

„Do politiky prý žena nesmí – proč?“ T. G. Masaryk

Trendem soudobých demokracií je usilování o rovné šance pro obě pohlaví. Velké úsilí je věnováno zejména trhu práce, jelikož doposud přetrvává stav, kdy jsou povolání členěna na mužská a ženská, což s sebou nese zejména rozdíly v otázce prestiže a nižšího/vyššího výdělků (Černá 2007: 6).

Když se řekne *politika*, nejčastější asociací jsou volby, kandidatura či lobbování. Průzkumy rovněž ukazují, že obvykle je toto slovo vnímáno v souvislosti s mužskými charakteristickými rysy (síla, rozhodnost, neústupnost, pragmatismus; Černá 2007: 45). Pro političky naopak platí stereotyp slabšího pohlaví. To je dáno historickým vývojem postavení ženy ve společnosti. Vždyť tomu není zase tak dlouho, co žena nemohla ani sama, bez svolení manžela, nakupovat, natož volit. Ženy doposud získaly funkci prezidentky či premiérky v 58 zemích světa. Česká republika ale mezi ně nepatří. Ve světových parlamentech činil podíl žen 23,5 % v roce 2018, v České republice to bylo v daný rok 22 % (Fórum 50 % 2017).

Ženám se přisuzují povahové rysy jako citlivost, empatie, rozvážnost, čestnost/slušnost, zodpovědnost (Černá 2007: 46). Je empiricky dokázáno, že pasivní politická participace žen má pozitivní vliv na demokracii, a to včetně větší odpovědnosti politiků, důslednějšího naslouchání potřeb občanů, vyšší kooperace napříč politickými stranami, ale také zvyšování genderové rovnosti obecně. V rámci aktivní politické participace bylo dokonce dokázáno, že pokud je mezi zákonodárci více žen, vede to k přijímání zákonů zlepšujících životní úroveň

---

¹ V lednu 2019 zastávaly ženy ve světě celkem 24,3 % parlamentních křesel a 20,7 % ministerských pozic (iKnow Politics 2019).

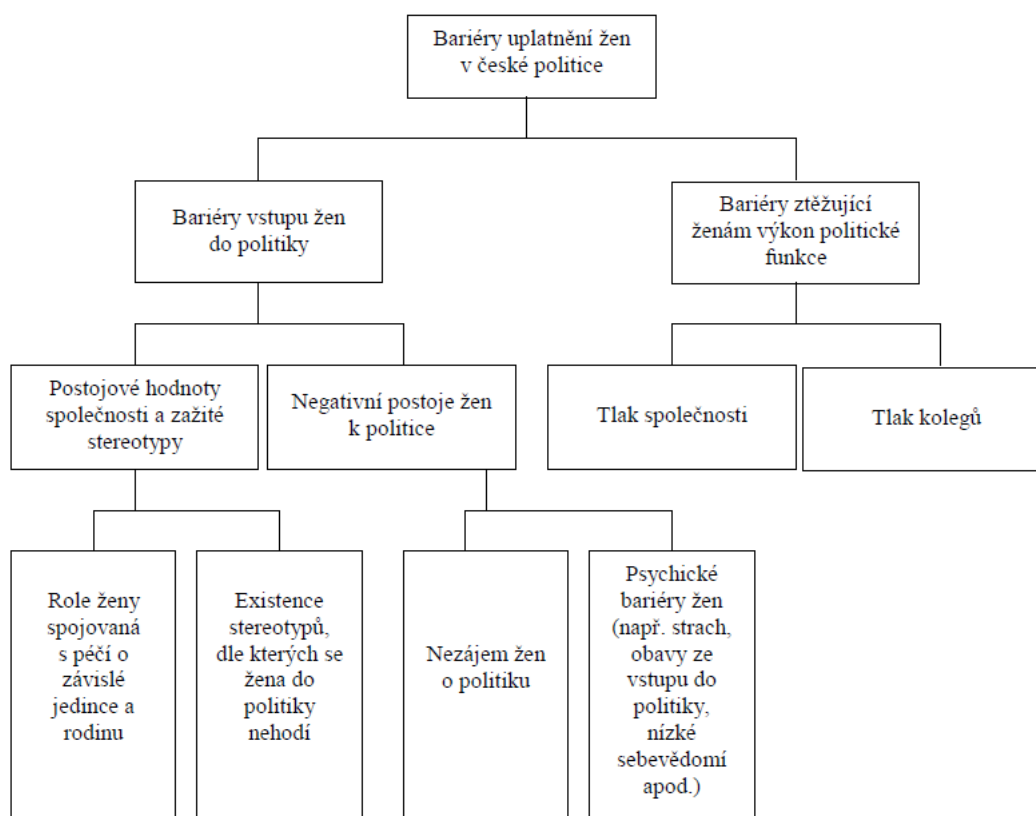
dané země, zejména pak politik orientovaných na rodinu, ženy a etnické a rasové menšiny (Pepera 2018).

Proč tak málo?

Jestliže je prokázán pozitivní efekt participace žen v politice, proč jich není na politických postech na různých úrovních více? Jaké jsou nejčastější překážky vstupu žen do politiky? Nejsme první, kdo si tuto otázku pokládá a naší ambicí není ani všechny bariéry vyjmenovat, ani hledat jejich řešení.

Ženy mnohé obětují tomu, že neustále dokazují (všem i sobě), že do politiky či na vedoucí místo patří, že na něj stačí, že jsou stejně dobré či lepší než muži. Právě to se dá považovat za jednu z hlavních překážek – proč plýtvat silami a talentem v politice, když se mohou jednodušeji, lépe či smysluplněji uplatnit jinde. Mezi další nejčastěji zmiňované překážky patří nedostatečná podpora rodiny, nízké sebevědomí, péče o domácnost, kulturní a sociální normy nebo i nedostatek financí.

Schéma č. 1: Bariéry uplatnění žen v politice

Zdroj: Černá 2007: 31.

Zároveň existuje rozdíl mezi tím, zda překážky vstupu do politiky definují ženy či muži. Muži výrazně méně podporují vstup žen do politických funkcí, jsou více skeptičtí vůči případnému přínosu žen a jsou velmi kritičtí ke kvótám. Podle mužů se mají ženy starat o rodinu a domnívají se, že ženy stejně nemají zájem, protože politika je tvrdá a ony se v ní neumí prosadit. Naopak ženy za nízkým zastoupením žen v politice vidí problémy zejména v systémových bariérách (viz výše; Trtíková Vojtková 2017).

Odkud má přijít tlak?

Má tlak na vyšší zastoupení žen v politice přijít od voličů (voliček), opinion lídrů (jednotlivců i organizací), nebo by to mělo být v zájmu samotných nominujících subjektů, tedy politických stran? Tak či onak, právě politické strany a jejich vnitrostranické mechanismy jsou vesměs nejdůležitějším nástrojem pro motivování žen do politiky (a samozřejmě i mužů, což je nicméně v tomto textu vedlejší). Klíčová je přitom selekce kandidátů (lokálními) stranickými lídry. V takovém případě mohou důležitou roli hrát ženské stranické spolky, ve kterých se ženy mohou profilovat před vstupem do politiky a odbourat tak některé z výše uvedených překážek. Zároveň mohou sloužit právě jako jeden z nominantů žen na kandidátní listiny.

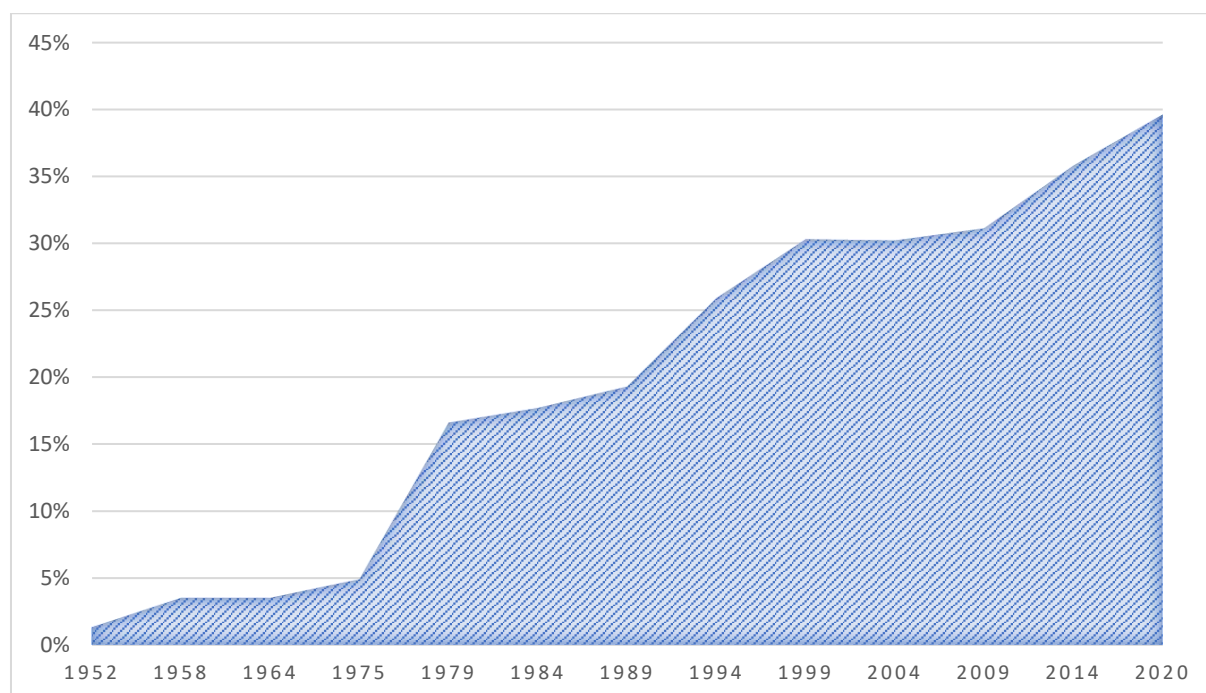
Pochopitelně zásadní roli hraje také volební systém. Ženy jsou „bity“ většinovými volebními systémy, proporční volební systémy jim naopak otevírají širší možnosti, a to jak samotné kandidatury, tak zvolení. Změnit zavedený volební systém ale není jen tak. Proto jsou tolik populární „ženské“ kvóty.

Evropská unie

Pro EU a hlavně pro Evropský parlament je rovné zastoupení žen v politice, boj proti sexismu, proti diskriminaci na základě sexuální orientace, identity či rase dlouhodobou prioritou. *High-Level Group on Gender Equality and Diversity* (HLG), což je pracovní skupina zaměřující se na témata rovných šancí, si do roku 2024 stanovila odvážný cíl, aby na vedoucích pozicích v EP (Heads of Unit, Directors) bylo 50 % žen (EP 2020: 5).

Jak je na tom EP v současnosti? Po odchodu Velké Británie europoslankyně tvoří 39,6 % ze všech 705 členů, což je historicky nejvyšší číslo od založení EU (viz graf níže). Poměr žen každé volební období v průměru stoupá o 3,5 %, tudíž čistě matematicky by ženy mohly dosáhnout parity někdy kolem roku 2034, ale vzhledem k zrychlující se tendenci v letech 2009–2020 tomu může být dříve.

Graf č. 1: Procentuální vývoj zastoupení žen v Evropském parlamentu v letech 1952–2020

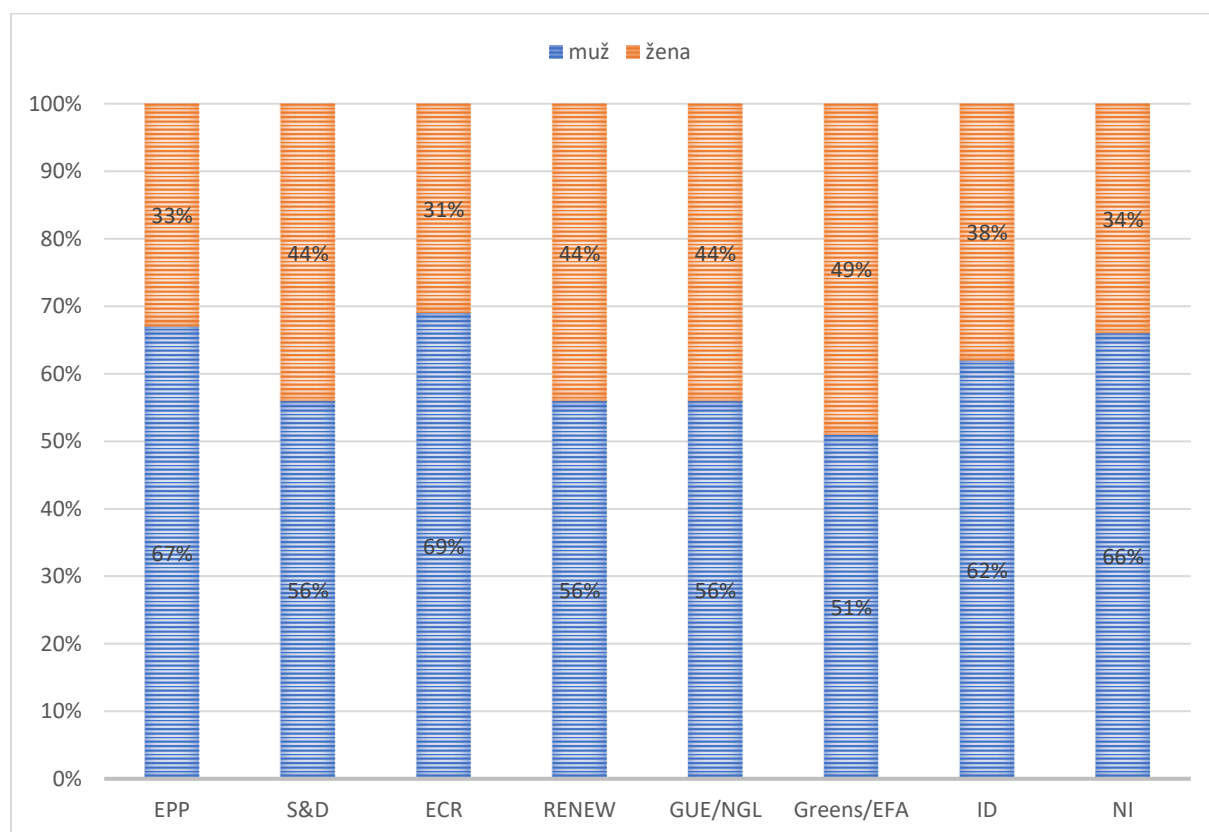

Zdroj: EP 2020: 6.

Pokud se zaměříme na exekutivní pozice, které s sebou přináší také rozhodovací pravomoci, tak nejdůležitější v EP je předseda a 14 místopředsedů. Předsedou EP je Ital David Maria Sassoli, nicméně mezi místopředsedy můžeme napočítat 8 místopředsedkyň (včetně Dity Charanzové, viz níže), což je většina 57,1 %. Mezi kvestory napočítáme 2 ženy z 5 (40 %) a 22 ustanoveným výborům předsedá celkem 10 žen, což je 45,5 % (EP 2020: 8-10).

Signifikantní je rozložení zastoupení žen (oranžová barva) a mužů (modrá barva) v jednotlivých evropských frakcích (viz graf níže). Mezi nejprogresivnější patří Zelení/Evropská svobodná aliance (Greens/EFA) s 49 % žen. Pokrokové spojenectví socialistů a demokratů (S&D), Evropská sjednocená levice a Severská zelená levice (GUE-NGL) a Obnova Evropy (Renew Europe) obsazují pomyslné 2. místo se 44 %. Nejméně žen pak mají konzervativní Evropská konzervativci a reformisté (ECR), a to 31 %. Počty žen v jednotlivých frakcích tak do jisté míry odrážejí ideologickou orientaci jejich členů k tématu genderu a rovnosti ve smyslu – čím liberálnější přístup k tomuto tématu, tím více žen v konkrétní frakci.

Graf č. 2: Procentuální zastoupení žen v jednotlivých frakcích v Evropském parlamentu v roce 2020

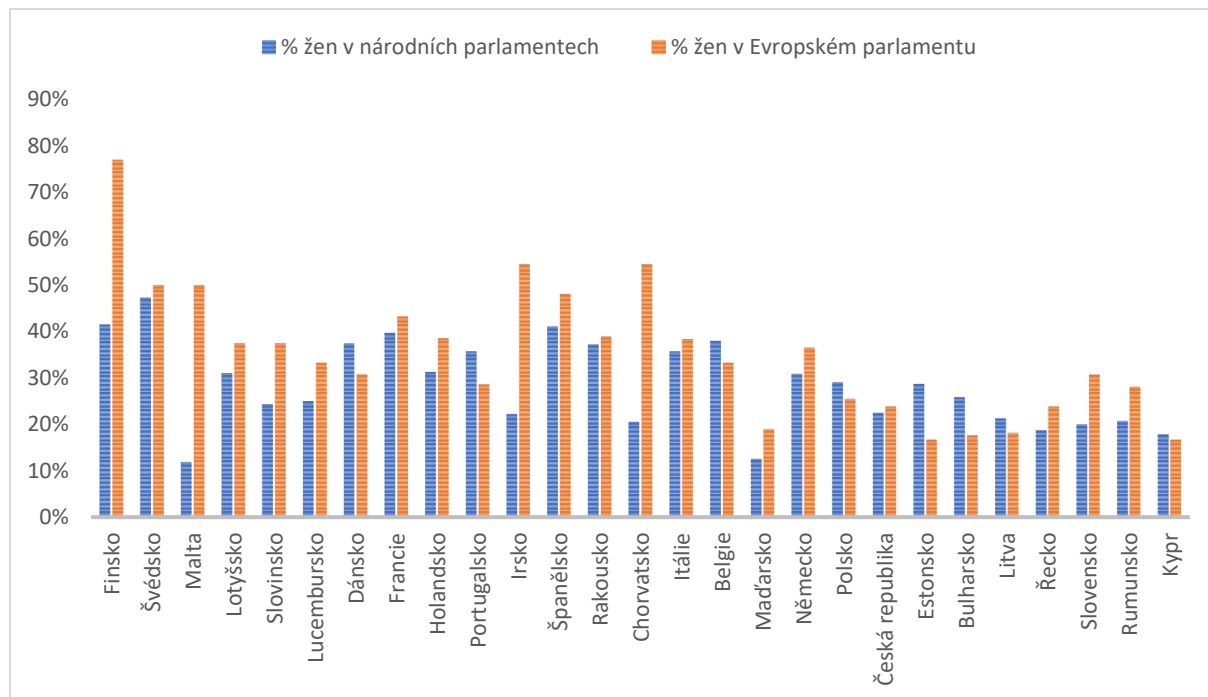
Zdroj: EP 2020: 9.

Pokud srovnáme podíl žen v národních parlamentech s národní reprezentací v Evropském parlamentu, získáme graf níže. Vidíme, že největší podíl žen jak v EP, tak v národním parlamentu mají nepřekvapivě Finsko a Švédsko, které politiku rovných šancí prosazují dlouhodobě. Padesátiprocentní podíl žen v EP mají také Malta, Lotyšsko, Slovinsko, Lucembursko a Dánsko.

Ale jak můžeme vidět, procentuální podíl žen v EP nemusí korespondovat s jejich zastoupením v národním parlamentu. To platí zejména o Maďarsku a Maltě, které mají výrazně vyšší podíl

žen v EP než v národním parlamentu. Podobnou diskrepanci ještě vidíme u Chorvatska, Irska a Lucemburska, které do EP vysílají mnohem více žen. Naopak vysoký počet žen v národním parlamentu má Španělsko a Belgie. Zejm. Španělsko tak neodpovídá zažitému stereotypu o jižanské „machistické“ kultuře. Pozice ČR je v obou parametrech podprůměrná.

Graf č. 3: Srovnání zastoupení žen v Evropském parlamentu a v národních parlamentech v jednotlivých zemích Evropy (stav k únoru 2019)

Zdroj: EP 2020: 7; IPU 2020

O něco méně vyvážená je Evropská rada (ER), což je nejdůležitější orgán EU, který udává směr celému společenství a který tvoří prezidenti či předsedové vlád členských zemí. Z 29 členů² bychom napočítali pouze 5 žen (tj. 17 %), konkrétně předsedkyni Evropské komise Ursulu von der Leyen, belgickou premiérku Sophie Wilmès, dánskou premiérku Mette Frederiksen, finskou premiérku Sannu Marin a německou kancléřku Angelu Merkel (Evropská rada 2020).

Tento poměr potvrzuje známé pravidlo, že tam kde je skutečná moc, tam se koncentrují muži. Na druhou stranu nejsilnější pozici mezi všemi má německá kancléřka, která je *de facto* leader EU již od roku 2005 a bez jejího souhlasu neprojde téměř nic. Na poměr členů jsou tedy ženy v Evropské radě ve výrazné menšině, pokud ale vezmeme v potaz skutečnou distribuci moci, která se odvíjí jak od velikosti populace jednotlivých států, tak od ekonomické síly či míry participace na společných evropských politikách, tak Angela Merkel neutěšený poměr zdatelně vyvažuje.

Posledním důležitým orgánem EU je nevolená Evropská komise, navrhovaná Evropskou radou a schvalovaná Evropským parlamentem. Z 26 členů zde můžeme napočítat 11 žen, předsedkyni Ursulu von der Leyen a 10 dalších komisařek, konkrétně Margrethe Vestager, Věra Jourová, Mariya Gabriel, Elisa Ferreira, Stella Kyriakides, Helena Dalli, Adina Vălean, Jutta Urpilainen, Kadri Simson a Ylva Johansson. Ženy tedy tvoří 40,7 %, což je více než podíl žen v EP i v Evropské radě.

² Předseda ER Charles Michel, předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyen, 4 prezidenti (Francie, Kypr, Litva a Rumunsko) a 23 premiérů ostatních členských zemí EU.

Česká republika

Obecně známým faktem je, že pozici hlavy státu či předsedy vlády nezastávala v moderní české historii jediná žena. ČR se v tomto ohledu liší nejen od západní Evropy, ale také od regionálních partnerů – na rozdíl od všech sousedních zemí a Maďarska, nestála žena v čele žádné vlády ani Ministerstva zahraničních věcí (Borčany 2017: 6). Až od listopadu 2019 stojí v čele parlamentní strany předsedkyně (TOP 09 – Markéta Pekarová Adamová).³ V křesle předsedy Poslanecké sněmovny usedla doposud jediná žena, a to Miroslava Němcová (ODS) v letech 2010–2013, stejně jako v čele Senátu – Libuše Benešová (ODS) v letech 1998–2000.

Miroslava Němcová byla také nejbližší nejvyššímu exekutivnímu postu. Po odstoupení Petra Nečase v důsledku kauzy Nagyová ji grémium ODS navrhlo do úřadu předsedkyně vlády, jelikož její dosavadní politická kariéra nebyla zatížena žádnými skandály, což o ostatních tvářích ODS říci úplně nešlo. Prezident Miloš Zeman však jmenoval nestraníka a svého přítele Jiřího Rusnoka i přesto, že Němcová disponovala potřebnými 101 hlasy. Kvůli neshodám při hlasování o důvěře Rusnokově vládě ale dosavadní spolupráce ODS, TOP 09 a LIDEM skončila a tím také šance ČR na první premiérku.

Česká politická reprezentace si je tohoto problému vědoma. A až 85 % české veřejnosti vidí dosažení rovnosti žen a mužů jako důležité pro zajištění férové a demokratické společnosti (Eurobarometr, 2017, cit. dle Vláda ČR 2019). Analýza dat týmu Marty Vohlídalové ze Sociologického ústavu Akademie věd ČR, která se zastoupením žen v politice dlouhodobě zabývá, poukázala na to, že lidé se shodují, že ženy jsou v české politice zastoupeny nedostatečně a že mají oproti mužům nižší šance se uplatnit. Vohlídalová ale zároveň upozorňuje, že české veřejné mínění se k nízkému zastoupení žen stává o něco tolerantnější než v minulosti. Alarmujícím zjištěním je výrazně snižující se podíl těch, kteří se domnívají, že je třeba aktivně podporovat vstup žen do politiky (Trtíková Vojtková 2017).

Nástrojem má být Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014–2020 (Vláda ČR 2014). Jejím cílem je dosáhnout 40% zastoupení žen v rozhodovacích pozicích. Přitom podle ukazatelů dosavadního vývoje budeme bez zavedení systému kvót čekat na naplnění cíle Vládní strategie do roku 2061. Kvóty jsou zárukou, že se na kandidátku či do voleného tělesa dostane přesně tolik žen, kolik chceme. Mají sloužit jako náprava pokřivení rovné startovací čáry, tedy stavu, kdy kandidáti nejsou posuzováni zcela stejným měřítkem, a to bez ohledu na pohlaví, věk, etnicitu atd.

Situace v českých politických stranách

Aktuálně zasedá v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky 9 politických stran a hnutí. Pouze jednu z nich vede žena (TOP 09). Na tomto místě je však třeba upozornit, že ČSSD je aktuálně jediná z analyzovaných stran, která má ve svých stanovách zakotvenu kvótu pro zastoupení žen v orgánech strany ve výši 25 %. Nejméně jedna žena musí být místopředsedkyní strany.

Mezi parlamentními stranami se najdou dvě, které nemají v nejužším vedení žádnou ženu (SPD a ODS). Zatímco své politické think-tanky či mládežnické organizace zřídily takřka všechny strany zastoupené ve Sněmovně, ženské kluby jsou na tom o poznání hůře. Pouze tradiční politické strany, sociální a křesťanští demokraté a komunisté mají organizaci věnovanou svým členkám a sympatizantkám.

---

³ Pokud nepočítáme epizodní roli strany LIDEM, vzniklé na jaře 2012 po rozpadu Věcí veřejných, v jejímž čele stála Karolína Peake.

Tabulka č. 1: Ženy v českých politických stranách

	PŘEDSEDKYNĚ	ŽENA V PŘEDSEDNICTVU	ŽENSKÝ SPOLEK	KANDIDÁTKA NA HLAVU STÁTU
ANO	Ne	3/14	Ne	Ne
ČSSD	Ne	1/10	Sociálně demokratické ženy, Oranžový klub	Ne
KSČM	Ne	3/8	Komise žen ÚV KSČM	Ne
PIRÁTI	Ne	1/5	Ne	Ne
SPD	Ne	0/5	Ne	Ne
ODS	Ne	0/8	Ne	Ne
STAN	Ne	3/13	Ne	Ne
KDU- ČSL	Ne	1/8	Sdružení žen KDU-ČSL	Ano
TOP 09	Ano	1/14	Ne	Ne

Zdroj: Vlastní tabulka.

Snad důležitější než obsazování stranických orgánů či zřízení specializované stranické organizace jsou však v tomto směru vnitrostranické mechanismy nominace kandidátů. Určení kandidátů má totiž dopady na samotné politické formace, které realizují politiku. Jejich prostřednictvím strany utvářejí svůj veřejný profil, protože to, jaké osoby vysílají do voleb, je před voliči definuje nejen po ideové, ale i po geografické či demografické stránce (Spáč 2013: 17). Strany v tomto směru hrají dvojí roli, neboť působí jako prvek umožňující voličům vybrat si své zástupce, ale současně je jejich snahou monitorovat, kdo bude zvolen. Politické subjekty tak při výběru kandidátů nepředstavují neutrální, ale zasahující aktéry uplatňující vlastní zájmy (Tamtéž: 18).

Pouze ČSSD používá vnitrostranické kvóty a zipové sestavování kandidátky, tedy střídání mužů a žen na kandidátních listinách. Druhá z levicových stran v PS, KSČM, sice formálně genderovou kvótu zakotvenou nemá, ale uplatňuje při sestavování kandidátních listin závazné doporučení nominovat alespoň jednu ženu do třetího místa kandidátní listiny.

Tabulka č. 2: Vnitrostranické mechanismy českých parlamentních stran

	ANO	ČSSD	KSČM	PIRÁTI	SPD	ODS	STAN	KDU- ČSL	TOP 09
Kvóty nominací proces	Ne	Ano	Doporučení	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne

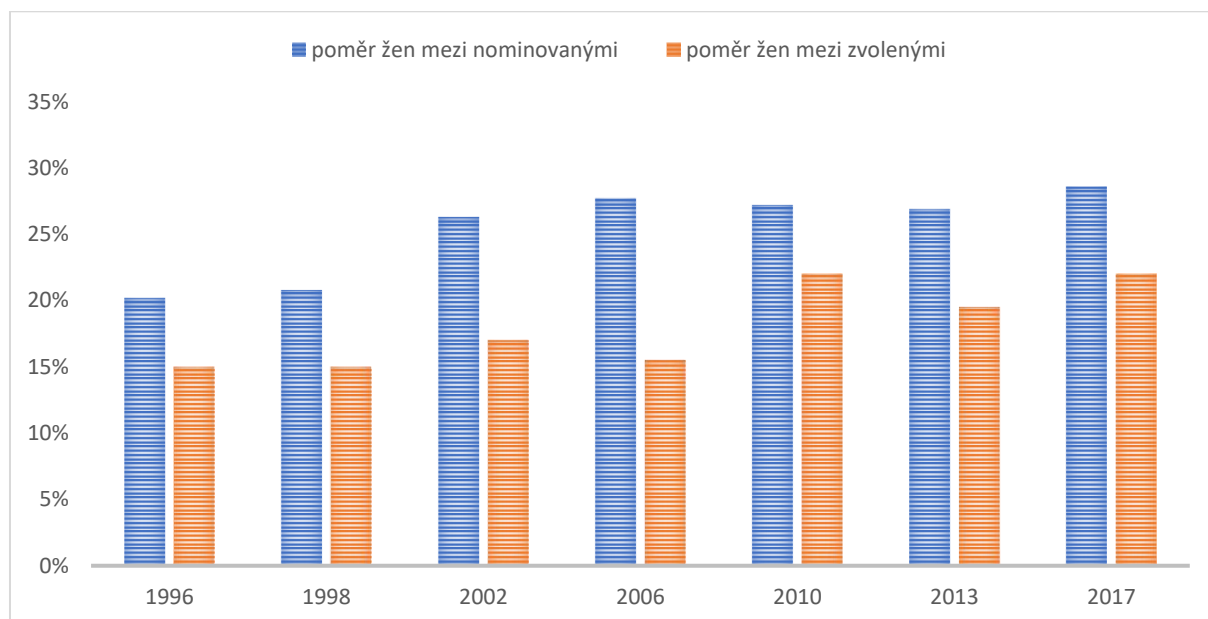
Zdroj: Vlastní tabulka.

Poslanecká sněmovna

Klíčové, tzv. prvořadé, jsou v politickém systému České republiky volby do Poslanecké sněmovny. V historii samostatného státu prozatím proběhlo celkem sedm voleb. Po posledních proběhnutých volbách bylo prozatím nejvíce nominovaných žen na kandidátních listinách, a to 28,6 % (nejméně to bylo v roce 1996, 20,2 %). Nejvíce jich nominovala sociální demokracie, a to 44,6 %, nejméně pak TOP 09 (19,5 %). Co do počtu zvolených poslankyň se dostáváme na 22 %, což je stejný výsledek jako ve volbách v roce 2010. Ve volbách 1996 a 1998 sněmovní křesla obsadily ženy pouze z 15 %.

Graf č. 4: Vývoj zastoupení žen do Poslanecké sněmovny PČR

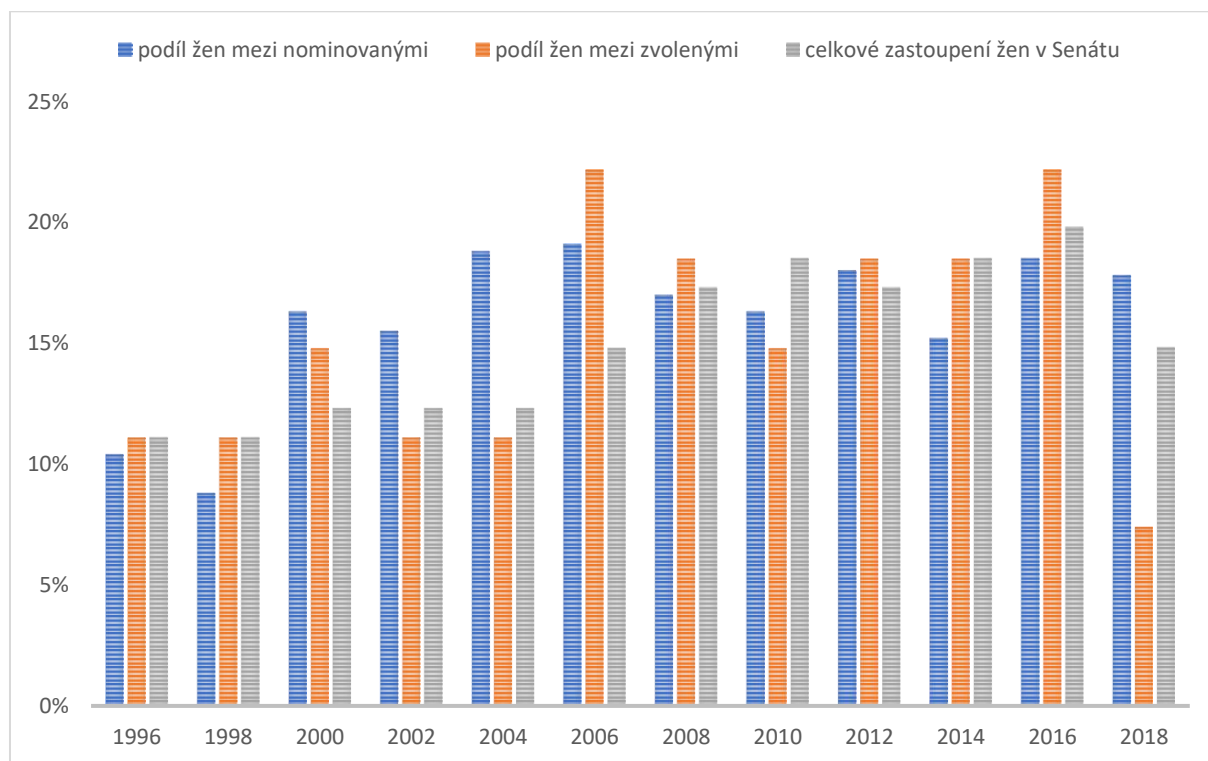
Zdroj: Fórum 50 % 2020.

Senát

Složení Senátu PČR se mění každé dva roky. Doposud nejvíce žen kandidovalo ve volbách v roce 2006 (19,1 %). V prozatím posledních senátních volbách (2018) se o post v Senátu ucházelo 17,8 % žen. Nejúspěšnější pak byly ženy v letech 1996 a 2016 (zvoleno bylo 22,2 % kandidátek). Celkově však zastoupení žen v horní komoře Parlamentu nepřesáhlo 20 %. Nejbliže tomu bylo po volbách v roce 2016, kdy senátorky zastávaly 19,8 % křesel.

Nejhůře pak co do nominace vycházejí první senátní volby, tedy rok 1996 (10,4 % žen). Nejméně úspěšné pak byly kandidátky v letech 1996, 1998, 2002 a 2004 (shodně 11,1 %). Nejméně žen pak v Senátu zasedalo v letech 1996 a 1998 (11,1 %).

Graf č. 5: Vývoj zastoupení žen do Senátu PČR

Zdroj: Fórum 50 % 2020; Volby.cz 2020.

Reprezentace ČR v Evropském parlamentu

Česká republika je členem Evropské unie od května 2004. Od vstupu do společenství proběhly prozatím čtvery volby. Zatímco v prvních volbách Česko zastupovalo 24 europoslanců, v roce 2009 to bylo 22. Od roku 2014 volíme 21 europoslanců. Z pohledu zastoupení žen byly neúspěšnější ženy v posledních eurovolbách, tedy v roce 2019. Zvoleno bylo sedm žen, tedy třetina zvolených byla ženského pohlaví. Naopak nejhůře si ženy vedly v roce 2009 – do europarlamentu se probjovaly jen čtyři. V případě nominací pak strany sázely na kandidátky v roce 2009 (28,1 %), nejméně pak ve volbách 2004 (25,2 %).

Ze zvolených europoslankyň si dovoluujeme vyzdvihnout zejm. Ditu Charanzovou a Martinu Dlabajovou. Dita Charanzová získala za své aktivity v oblasti zahraniční politiky, resp. dodržování lidských práv, v roce 2016 jako první český europoslanec v této kategorii prestižní Cenu poslanců Evropského parlamentu. V témže roce získala také ocenění projektu „New Europe 100“ udělované osobnostem ze střední a východní Evropy, které se výrazně podílejí na rozvoji regionu. V roce 2017 byla serverem Politico.eu vyhlášena jedním ze 41 nejvlivnějších poslanců Evropského parlamentu a zařazena mezi nejvýraznější osobnosti EP, které se věnují rozvoji digitálního prostředí. Ve stejném roce ji Politico.eu zařadilo mezi dvacítku nejvlivnějších žen, které „hýbou Brusel“ (Women who shape Brussels 2017) a ve stejném žebříčku se objevila i v roce 2018. Časopis Forbes ji umístil do první desítky nejvlivnějších žen Česka v roce 2018 (Dita Charanzová 2020). V roce 2019 byla zvolena jako první česká žena místopředsedkyní Evropského parlamentu za liberální frakci (Hospodářské noviny 2019).

Rovněž Martina Dlabajová má své prvenství – a to jako historicky první oceněný český politik prestižní cenou MEP Awards. Ocenění získala v rámci 11. ročníku (2015) udílení těchto cen pro nejlepší poslance Evropského parlamentu za přínos v oblasti zaměstnanosti a sociálních

věcí. Ve stejné kategorii byla nominována také v roce 2018 a v roce 2020 se dostala do užšího výběru v kategorii Jednotný digitální trh, a to za přínos v oblasti digitalizace a jejího dopadu na trh práce v EU. V roce 2020 obdržela prestižní Zlatý odznak, který tradičně uděluje Italsko-česká obchodní a průmyslová komora. Zasloužila si jej za přínos k rozvoji ekonomických a podnikatelských vztahů mezi ČR a Itálií.

Na tomto místě nesmíme opomenout pravděpodobně nejúspěšnější ženu české politiky. Tou je Věra Jourová⁴, kterou na jaře 2019 časopis Time zařadil mezi 100 nejvlivnějších lidí světa. Věra Jourová totiž zastávala v letech 2014 až 2019 post komisařky pro spravedlnost, ochranu spotřebitelů a otázky rovnosti pohlaví v Junckerově komisi. Právě její podíl na zákonech, jež určují pravidla ochrany osobních dat lidí na internetu, byl důvodem výše uvedeného ocenění. Věra Jourová v současné době působí jako místopředsedkyně pro hodnoty a transparentnost v komisi Ursuly von der Leyen.

Budoucnost vypadá dobře

Vzhledem k tomu, že ženy tvoří 49,6 % světové populace (Ritchie a Roser 2019), je jejich podprezentace v politice dlouhodobě neudržitelná, avšak trend je v tomto ohledu pozitivní. Ženy, které svoji politickou emancipaci začaly na konci 19. století, se téměř každými volbami blíží logicky očekávatelné paritě. Politika, jakožto svébytná doména mužů, pomalu končí, což bude mít dopad jak na její vnější podobu, tak rovněž na prosazované ideje a veřejné politiky. Současný stav je takový, že ženy obsazují čím dál více exekutivních postů a můžeme zdůraznit fakt, že nejsilnější exekutivní post ve státech EU – německé kancléřky – drží žena již čtyři volební období.

Pokud se zaměříme na důvody, proč jsou ženy v politických stranách méně zastoupeny, nalezneme vliv řady faktorů. Kittilson (1999) mezi ty nejdůležitější řadí organizaci a ideologii strany, ne/přítomnost ženského hnutí či organizace a vnitrostranická pravidla. Obecně lze konstatovat, že malé strany jsou ochotnější nominovat ženy, protože mnoho neztrácejí a mohou sloužit jako příklad větším stranám, levicové strany jsou podpoře žen přístupnější než strany pravicové. Z ideologického hlediska se jako nejotevřenější ženám tradičně jeví strany environmentální, komunistické, sociálně-demokratické a vzhledem k výše řečenému překvapivě i strany ultrapravicové.

Otázka vyššího zastoupení žen v české politice se vynořila rovněž po slovenských prezidentských volbách v roce 2019, kdy v čele sousední země poprvé stanula žena – Zuzana Čaputová. Vzhledem k nadstandardnímu vztahu mezi Čechy a Slováky se logicky pohledy českých voličů stočily na působení první dámy, která je zároveň hlavou Slovenské republiky. A vesměs vzbuzují závist (porovnej iDnes 2019, Deník 2019 a Aktuálně 2019).

Ženy nepotřebují kvóty, ale rovné hřiště

Poměrně široce rozšířená představa, že ženám by do politiky pomohly kvóty, je na první pohled lákavá. Pokud nastavíme pevné požadavky na procentuální zastoupení v jednotlivých komorách parlamentu či na kandidátkách, procenta žen v politice jistojistě poletí nahoru. Na druhou stranu tím vlastně přiznáváme, že ženy nedokáží konkurovat mužům a potřebují poziční výhodu. Takový přístup je v konečném důsledku kontraproduktivní, jelikož ženy znovu staví do pozice těch slabších, těch, které potřebují úlevy.

---

⁴ Věra Jourová byla zvolena v roce 2013 poslankyní Parlamentu ČR (v Kraji Vysočina jako lídryně hnutí ANO 2011). Následně se stala ministryní pro místní rozvoj ve vládě Bohuslava Sobotky. Na post rezignovala právě kvůli funkci eurokomisařky.

Pevně dané kvóty tak opomíjí důvod, proč by ženy v politice měly být – protože mají také co říct, jelikož zastávají stejně důležité ideje, stejně důležitá témata a stejně početný elektorát. A vybrány byly na základě toho, že jsou kvalitními političkami a ve volebním klání byly lepší než jejich soupeři i soupeřky, a nikoliv proto, že mají chromozomy XX a nikoliv XY. Jak jsme ukázali výše, jejich procentuální podíl se zvyšuje bez nějakých drakonických opatření, potřebují akorát rovné hřiště, tedy situaci, kdy vstoupit do politického kolbiště bude pro ženu stejně jednoduché jako pro muže. A místo, kde ke vstupu do politiky dochází, jsou primárně politické strany.

Strany fungují jako tzv. „gatekeepers“ – záleží jen na nich, koho zvolí do svých řídicích orgánů a koho nominují na kandidátní listiny, zejm. na jejich volitelná místa. Vzhledem k tomu, že na úrovni státu nefungují žádná opatření na vyrovnávání zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích, je čistě v kompetenci politických stran, zda se rozhodnou dobrovolně uplatňovat nějaká vyrovnávací opatření (ať již v podobě závazných kvót či doporučení).

Více než na pozicích v orgánech stran jsou důležité výrazné osobnosti mezi samotnými politiky. Jinými slovy, nejde ani tak o to, zda má strana ženy v předsednictvu, ale jaké političky za ni byly zvoleny. V tomto směru proto považujeme za důležitější než stanovení kvót pro složení stranických orgánů využití genderových klíčů při sestavování kandidátních listin.

Tvrdé kvóty dle nás nejsou řešením. Nejde o to přikazovat a při nesplnění trestat. Optimálnější se nám jeví cesta doporučení. Je přece v zájmu samotných stran (viz výše) mít mezi sebou ženy-političky. Otázkou pak zůstává „jen“ to, jak ženy k pasivní volební účasti motivovat. Možná by mohlo pomoci:

- Prosazování rovnosti mužů a žen v programech politických stran (nejen v politice, ale ve společnosti obecně. Pokud strana tuto politiku přijme za svou, budou za ni chtít bojovat i samy ženy).
- Transparentní vnitrostranická pravidla (pokud budou ženy vědět, že mají uvnitř strany šanci se prosadit, v krajním případě i díky kvótám, budou členství vnímat jako možnou kariéru).
- Stranická podpora (zviditelňování ženských kandidátek a ochota přijmout opatření umožňující političkám-matkám sladit kariéru a rodinný život).
- Sdílení zkušeností (zkušené političky mohou předávat své zkušenosti a bořit tak mýty o nemožnosti sloučení politického a rodinného života. V tomto směru mohou pomáhat i ženské stranické organizace).
- Korektní jazyk (strana nemá mít pouze členy, poslance, místopředsedy, ale počítá ve svých materiálech také s členkami, místopředsedkyněmi, poslankyněmi apod.) a potírání sexismu.

MARCELA KONRÁDOVÁ

Analytička

Vystudovala politologii na FSS MUNI se specializací na volební studia a politický marketing. V roce 2017 ukončila postgraduální studium se zaměřením na komparativní politologii a českou politiku.

Přednáší na Institutu komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK. Je externí analytičkou Institutu pro politiku a společnost.

Na analytických pozicích spolupracovala na mezinárodních projektech v Německu, Srbsku, Bulharsku a dalších zemích. Je (spolu)autorkou řady odborných a popularizujících publikací.

KAREL SÁL

Analytik

Karel Sál vystudoval politologii na Institutu politologických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, kde v roce 2016 obhájil disertační práci s názvem *Demokracie v krizi nezájmu: účinky využití internetových voleb ve volebním procesu vybraných zemí*.

Odborně se zabývá problematikou e-Governmentu, internetovými volbami a informační svobodou. Je autorem několika odborných článků, vystupuje na mezinárodních konferencích a je zakladatelem a editorem think-tanku e-politics.cz.

Literatura a zdroje

Aktuálně. 2019. „Slováci mají Čaputovou, hodně Čechů jim teď bude závidět, píše německý komentátor.“ (cit. 2020-04-15). (<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/slovaci-maji-caputovou-hodne-cechu-jim-ted-bude-zavidet-pise/r~1e0986aa545911e9a049ac1f6b220ee8/>).

Borčany, Vít. 2017. „Ženy v české evropské, zahraniční a bezpečnostní politice.“ *Asociace pro mezinárodní otázky*. (cit. 2020-03-14). (https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2017/09/AMO_zeny-v-ceske-evropske-zahranicni-a-bezpecnostni-politice.pdf).

Černá, Jaroslava. 2007. „Možné překážky uplatnění žen v komunální politice.“ *Vysoká škola ekonomická v Praze*. [rukopis]

Deník. 2019. „Hodně Čechů bude po volbě Čaputové závidět Slovensku, píše v Německu.“ (cit. 2020-04-15). (https://www.denik.cz/ze_sveta/hodne-cechu-bude-po-volbe-caputove-zavidet-slovensku-20190401.html).

Dita Charanzová. 2020. (cit. 2020-03-20). (<http://www.charanzova.cz/>).

European Parliament. 2020. „Women in the European Parliament.“ (cit. 2020-04-03). ([https://www.europarl.europa.eu/RegData/publications/2019/0001/P8_PUB\(2019\)0001_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/publications/2019/0001/P8_PUB(2019)0001_EN.pdf))

European Union. 2019. „Women in politics: A global perspective.“ (cit. 2020-03-12). ([https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635543/EPRS_BRI\(2019\)635543_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635543/EPRS_BRI(2019)635543_EN.pdf)).

Evropská rada. 2020. „Členové Evropské rady.“ (cit. 2020-04-03). (<https://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/members/>)

Fórum 50 %. 2017. „Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2017.“ (cit. 2020-03-18). (<https://padesatprocent.cz/cz/statistiky/zastoupeni-zen-a-muzu-v-politice/poslanecka-snemovna/ps-2017>).

Fórum 50 %. 2020. „Zastoupení žen a mužů v politice.“ (cit. 2020-03-23). (<https://padesatprocent.cz/cz/statistiky/zastoupeni-zen-a-muzu-v-politice>).

Hospodářské noviny. 2019. „Česko má poprvé v historii dva místopředsedy europarlamentu. Uspěli Charanzová a Kolaja.“ (cit. 2020-03-20). (<https://domaci.ihned.cz/c1-66601520-ceska-europoslankyne-charanazova-se-stala-jednou-ze-11-novych-mistopredsedu-evropskeho-parlamentu>).

iDnes. 2019. „Čaputovou budou mnozí Češi Slovensku závidět, soudí německá televize ARD.“ (cit. 2020-04-15). (https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/slovensko-volby-prezident-caputova-kiska-evropa-cesi-cesko-sefcovic.A190401_101918_zahranicni_remy).

iKnow Politics. 2019. „The Role of Political Parties in Promoting Women in Politics.“ (cit. 2020-03-12). (<https://www.iknowpolitics.org/en/discuss/e-discussions/role-political-parties-promoting-women-politics>).

Inter-Parliamentary Union. 2020. „Percentage of women in national parliaments.“ Global data on national parliaments. (cit. 2020-04-16). (<https://data.ipu.org/women-ranking?month=3&year=2020>).

Kittlison, Miki. C. 1999. „Women's Representation in Parliament: The Role of Political Parties.” *Party Politics*, Vol. 5, Is. 1., pp. 79-98.

Martina Dlabajová. 2020. (2020-03-20). (<https://www.dlabajova.eu/>).

Pepera, Sandra. 2018. „Why Women in Politics?“ *Women Delivery*. (cit. 2020-03-12). (<https://womendeliver.org/2018/why-women-in-politics/>).

Ritchie, Hannah. Roser, Max. 2019. „Gender Ratio.“ *Our World in Data*. (cit. 2020-04-16). (<https://ourworldindata.org/gender-ratio>).

Spáč, Peter. 2013. České strany a jejich kandidáti. Příklad voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2010. Masarykova univerzita: mezinárodní politologický ústav.

Trtíková Vojtková Michaela. 2017. „Jak se dělá politička.“ *A2larm*. (cit. 2020-03-25). (<https://a2larm.cz/2017/03/jak-se-dela-politicka/>).

Vláda ČR. 2014. „Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020.“ (cit. 2020-03-18). (https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Projekt_Optimalizace/Strategie-pro-rovnost-zen-a-muzu-v-CR-na-leta-2014-2020.pdf).

Vláda ČR. 2019. „Tisková zpráva: V české politice je málo žen a bez kvót se situace nezlepší.“ (cit. 2020-04-19). (<https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/tiskova-zprava-v-ceske-politice-je-malo-zen-a-bez-kvot-se-situace-nezlepsi-174387/>).

Volby.cz. 2020. (cit. 2020-03-20). (<https://volby.cz/>).